

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

Ἐκ τῶν τοῦ Ἐδουάρδου Λαβουλαί.

Ἐυρισκόμεν ἔντος εὐρέος δωματίου, εἰς δὲ ὁ ἄψυχοι καὶ τὸ φῶς εἰσέρχοντο διὰ μεγάλων παραθύρων· οἱ τοῖχοι ἦσαν καθαρῶτατοι, ἐκόσμου δ' αὐτοὺς εἰκόνες τῆς φυσικῆς ἱστορίας καὶ σχήματα τῆς φυσικῆς καὶ γεωμετρίας. Ἐκαστον παιδίον εἶχε τὸ ἀναλόγιόν του, μεμονωμένον τῶν ἄλλων διὰ τεσσάρων περίεξ αὐτοῦ διασταυρουμένων διόδων· καθήμενος δὲ πρὸ τῆς ἐστιλβωμένης τραπέζης, ἥτις ἔλαμπεν ὡς κάτοπτρον, μόνος καὶ ἄνευ γείτονος ὁ μαθητὴς εἶνε κύριος ἑαυτοῦ· ὦστε ἐάν εἶνε ἀφηρημένος καὶ δὲν ἐργάζηται, ἐπ' αὐτοῦ πίπτει πᾶσα ἡ εὐθύνη. Ὁ παιδαγωγὸς καθήμενος ἐπὶ βάρθρου ἐπιβλέπει δι' ἑνὸς βλέμματος τὰς μακρὰς ταύτας σειρὰς τῶν ἀναλογίων, τεθειμένων τῶν μὲν ὀπισθεν τῶν δέ.

Εἰς γειννιάζον τι δωμάτιον κυρία τις¹ ἐδίδασκε γεωμετρίαν ἐπτὰ ἢ ὀκτῶ νεανίας. Ἐν τινι τῶν μικρῶν αἰθουσῶν (ὑπάρχουσι δὲ ὀκτὼ τοιαῦται), ἄλλη τις κυρία ἡρώτα παιδικὰ ἑννέα καὶ δέκα ἑτῶν περὶ τῶν μεγάλων καὶ μικρῶν ποταμῶν τῆς Γαλλίας· ἐξεπλάγην δὲ διὰ τὴν μνήμην καὶ πολυμαθειάν των ἐγὼ ὁ Γάλλος, ὅστις ἐρωτώμενος περὶ τῶν ποταμῶν τῆς Ἀμερικῆς, θὰ ἐδυνάμην μόνον νὰ εἶπω εἰς τοὺς νέους τούτους πεπαιδευμένους τὸν Μισσισιππὴν, τὸν Ἰνδῶνα καὶ τὸν Ποτομάκ, τοὺς μόνους ποταμούς, ὧν τὰ ὀνόματα ἔμαθον κατὰ τὴν μαθητικὴν μου ἡλικίαν.

Τὴν γεωγραφίαν δὲ διεδέχθη ἡ γεγωνυία τῆς φωνῆς ἀνάγνωσις, καὶ ἡ ῥητορικὴ. Μικρὸς δὲ τις παῖς ἐναετῆς ἠγέρθη καὶ εὐτόλμως, ἀλλὰ σεμνῶς, ἀπήγγειλε περικοπὴν τινα ἐκ τῶν ποιητικωτέρων τοῦ Ἰαθάθα τοῦ Λογγφελλόβ. Καί τοι δὲ ὁ ἔκτακτος οὗτος τοὺς προέφερε διὰ τῆς ῥιπῆς, κατὰ τὸ κοινὸν ἐλάττωμα ἐν Ἀμερικῇ, ἀπήγγειλεν ὅμως τὸ τεμάχιον τοῦτο μετὰ μεγάλης ἀκριβείας τόνου καὶ αἰσθήματος. Ἐπάρχουσι δὲ περίφημοι ἠθοποιοὶ, οἵτινες οὐδέποτε ἔφθασαν εἰς τὴν τελειότητα ταύτην.

Μετὰ τὴν ποίησιν ἐπηκολούθησεν ἡ ῥητορικὴ. Παιδίον δὲ τι, ἔχον ἐρυθρὰν κόμην, ἠγέρθη, ἔθηκε τοὺς πόδας του ὀρθογωνίως, καὶ διὰ φωνῆς ζωηρᾶς ἀπήγγειλεν ἐγκώμιον περὶ τῆς δόξης τῆς Ἀμερικῆς.

«Φίλοι καὶ συμπολιταί,

«Καί τοι ὄντες ἐν τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ, ἐν τούτοις εἰσθε ἤδη ὁ πρῶτος λαὸς τοῦ κόσμου. Τίς εἶνε ὁ ἥρωας τοῦ τελευταίου αἰῶνος, ὁ μέγιστος καὶ ὁ κάλλιστος ἄνθρωπος, ὁ φίλος τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας; τὸ πᾶν ἀποκρίνεται· ὁ Γεώργιος Βασιγκτῶν, Ἀμερικανός. Τίς ἦτο τότε ὁ μέγιστος φυσικός; ὁ Φραγκλῖνος, Ἀμερικανός.

1. Ἐν τοῖς προκαταρκτικοῖς σχολείοις τῆς Ἀμερικῆς διδάσκουσι συνήθως γυναῖκες.

Ὁ μέγιστος θεολόγος; ὁ Ἰωανᾶθαν Ἐδουάρδου Ἀμερικανός. Τίς εἶνε ὁ μέγιστος νομολόγος τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος; ὁ δικαστὴς Στορὺ, Ἀμερικανός. Τίνες οἱ πρῶτοι ῥήτορες τοῦ αἰῶνος· μας; Ὁ Κλαϊκ, ὁ Βέκστερ, ὁ Ἐβερετ, ὁ Σοῦμερ, πάντες οὗτοι Ἀμερικανοί. Τίνες οἱ πρῶτοι ἱστορικοί; ὁ Πρεσκότ, ὁ Βανκρόφ, ὁ Λοθράπ Μότλεκ, ὁ Τίκνορ, Ἀμερικανοὶ ἐπίσης. Τίς εἶνε ὁ πρῶτος φυσιολόγος; ὁ Ὄδουβόν, Ἀμερικανός. Τίνες οἱ μέγιστοι ἠθικολόγοι καὶ ἀληθεῖς σοφοὶ τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς; ὁ Κάνιγγ, ὁ Ἐμερσων, ὁ Πάοκερ, πάντες Ἀμερικανοί. Τίς εἶνε ὁ πρῶτος μυθιστοριογράφος τῆς ἐποχῆς μας; Ἡ Βήγερ Στόβ, Ἀμερικανίς. Τίνες δὲ οἱ μεγάλοι ἐφευρέται; ὁ Βιθνέη, ὅστις ἀνεκάλυψε τὴν μηχανὴν τοῦ καθαρίζειν τὸν βάρβακα· ὁ Φούλτον, ὁ ἐφευρὼν τὸ ἀτμόπλοον· ὁ Μόρς, ὅστις ἐφευρε τὸν ἠλεκτρικὸν τηλεγράφον· ὁ Μορὺ, ὅστις διέγραψε ἐπὶ τῶν θαλασσῶν ἀλανθάστους ὁδοὺς, πάντες Ἀμερικανοί.

»Θαρρεῖτε λοιπὸν, διότι τὸ μέλλον ἀνήκει εἰς ὑμᾶς. Πρὸ τοῦ τέλους τοῦ αἰῶνος θὰ εἰσθε ἑκατομύρια· τί δὲ θὰ εἶνε ἀπέναντι ὑμῶν ἡ ὑποδουλωμένη καὶ διηρημένη Εὐρώπη; Ἡ φύσις σᾶς ἔδωκε τὰς μεγίστας τῶν λιμνῶν, τοὺς μεγίστους τῶν ποταμῶν, τοὺς καλλίστους τῶν λιμένων· ἔχετε δὲ γονίμους καὶ ἀπεράντους γαίαις, τὰ μεταλλεῖα τῶν ἀνθρώκων σας εἶνε μεγάλη ὡς τὴν Γαλλίαν· διὰ τῆς βιομηχανίας ἀπεκτήσατε περισσοτέρους σιδηροδρόμους, περισσότερα ἀτμοκίνητα, περισσότερα πλοῖα ἢ ὅσα ἔχουσι πάντες ὁμοῦ οἱ ἀντιζήλοισας. Οἱ ἄνδρες σας εἶνε οἱ γενναϊότατοι καὶ οἱ τολμηρότατοι, καὶ οἱ εὐφυέστατοι τοῦ κόσμου· αἱ δὲ γυναῖκες σας, αἱ ὠραιόταται τῆς οἰκουμένης. Θάρρος λοιπὸν φυλὴ εὐλογημένη ὑπὸ τοῦ Οὐρανοῦ! ὁ κόσμος ἀνήκει εἰς σέ, διότι συγχρόνως εἶσαι ὁ φιλευθερώτατος καὶ ὁ χριστιανικώτατος τῶν λαῶν!»

— Μεταξὺ πασῶν τῶν ἀρετῶν, ἃς διδάσκετε τὰ τέκνα σας, εἶπον πρὸς τὸν διδάσκαλον, συμπεριλαμβάνετε καὶ τὴν μετριοφροσύνην;

— Ἐστὲ ἐπιεικέστερος, ἀπεκρίθη μετ' ἀμηχανίας. Ὅταν ἀνατρέφῃ τις τέκνα, εἶνε καλὸν νὰ ἐνισχύῃ τὴν φιλοπατρίαν, διότι δι' αὐτῆς βραδύτερον ἡ φιλαυτία δὲν πρωτεύει τῶν ἄλλων αἰσθημάτων. Ἄλλως τε οὐδεὶς ἀναμάρτητος. Ὁ Ἀγγλικὸς λαὸς εἶνε πεπεισμένος, ὅτι δικαιοματι γεννήσεως εἶνε ὁ βασιλεὺς τῶν θαλασσῶν· εἶμαι δὲ βέβαιος, ὅτι ἐν Γαλλίᾳ ἐπαναλαμβάνεται παντοιοτρόπως εἰς τὴν νεολαίαν, ὅτι οἱ Γάλλοι εἶνε ὁ πρῶτος λαὸς τῆς γῆς, καὶ ὅτι εἰς τὸν κόσμον ἐδόθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ μόνον ὅπως θαυμάζῃ αὐτόν.

— Ὅποια διαφορά, ἀνέκραξεν ἡ Γαλλία εἶνε Γαλλία!

— Ἡ Ἀμερικῇ, εἶνε Ἀμερικῇ, ἐπανελάβε γε-

λῶν. Πάντες οἱ Χριστιανοὶ ἔχουσι τὴν αὐτὴν ματαιοφροσύνην καὶ οὐδεμία μωρία ὑπάρχει, εἰς ἣν νὰ μὴ δύναται τις λαὸν τινα νὰ παρασύρῃ, ὑποκαίῳ ἐπιτηδείῳ τὴν ἀλαζονείαν του. Ἡ ἔθνικὴ ὑπερηφάνεια εἶνε ἡ ἐρυθρὰ σημαία τὴν ὁποῖαν ἀναπετώσιν εἰς τὸν ταῦρον, ὅταν θέλωσι νὰ πῆσιν τυφλὸς εἰς τὴν παγίδα. Ἄς διασπείρωμεν λοιπὸν μετ' ἀφθονίας τὴν ἐκπαίδευσιν, καὶ ἄς διαδώσωμεν πανταχοῦ τὰ φῶτα, ἂν δὲν θέλωμεν νὰ ἀπατάται ὁ λαὸς αἰώνιως ὑπὸ ἀγυρτῶν, οἵτινες περιπαίξουσι τὰ εὐγενέστατα τῶν παθῶν, καὶ τὰς καλλίστας ὁρμάς.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸ ὥρολόγιον ἐσήμανε τὴν ὥραν τῆς διακοπῆς. Δραμῶν εἰς τὸ προαύλιον, εἶδον τετρακόσια παιδία παρατεταγμένα κατὰ φάλαγγα, ἔνθεν μὲν τὰ κοράσια, ἔνθεν δὲ τὰ ἄρρενα.¹ Ἦνοιζαν δὲ θύραν ὑελίην συγκοινωνοῦσαν πρὸς τὴν αὐλήν, καὶ ἔθεσαν κλειδοκῦμβalon, ἀμέσως δὲ δύω κυραὶ ἤρξαντο παίζουσαι διὰ τεσσάρων χειρῶν τὸ ἐμβάτηριον τοῦ Ὄβερν. παρευθὺς δὲ τὰ παιδία κινοῦνται κατὰ τάξιν καὶ πηδῶσι καὶ σταματῶσιν ἐρρυθμῶς, ἢ ἄλλως λύεται καὶ ἀνασχηματίζεται μετὰ θαυμασίας ἀκριθείας. Τὰ γυμνάσια ταῦτα μετεῖχον χοροῦ καὶ σωμασκειῶς. Οὕτω δὲν ἐγύμναζον οἱ Ἕλληνες τὴν νεολαίαν; τὸ πρῶτον ἤδη ἐνόησα διατι ὁ Πλάτων κατέτασσε τὸν χορὸν καὶ τὴν μουσικὴν μεταξὺ τῶν καθηκόντων τοῦ πολίτου. Κατηγοητεύθη, καὶ ἂν δὲν ἐντροπέμην ἕνεκα τῆς λευκότητος τῆς γενειάδος μου, εὐχαρίστως θὰ ἐλάμβανον μέρος εἰς τὸν στρατιωτικὸν ἐκείνον χορὸν· διατί δὲ νὰ μὴ χορεύσω μετὰ τῶν τέκνων; καὶ οἱ Σπαρτιάται τὸ ἔπραττον.

— Βεβαίως ἡ κομψὴ αὐτὴ οἰκία, εἶπον εἰς τὸν συνοδευόντά με διδάσκαλον, καὶ αἱ πολυτελέσταται τράπεζαι, καὶ τὰ ὠραῖα καὶ δεδεμένα βιβλία, πάντα ταῦτα ἀναμφιβόλως ἀνήκουσιν εἰς ἰδιαίτερόν τι σχολεῖον, εἰς ὃ δέχονται μόνον πλουσίων τέκνα.

— Πάντοτε ἀστείξεσθε, μοὶ ἀπεκρίθη. Εἶσθε εἰς τὸ προκαταρκτικὸν σχολεῖον τῆς τρίτης συνοικίας τοῦ δωδεκάτου τμήματος· ἔχομεν δὲ ὀγδοήκοντα τοιαύτας οἰκίας.

— Κάλλιστα· ἀλλὰ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ πτωχοῦ δύναται νὰ πληρῶν τὰ διδάκτρα τῆς δαπανηρᾶς ταύτης διδασκαλίας;

— Δὲν ἤξεύρετε, ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις γίνεται δωρεάν; Τὸ σχολεῖον εἶνε δι' ἡμᾶς ἀντικείμενον ἔρωτος καὶ σποργῆς, διὸ ἡ πρὸς ἐκπαίδευσιν δαπάνη ἀποτελεῖ τὸ μέγιστον κεφάλαιον τοῦ προὔπολογισμοῦ μας, ὡς ἡ τοῦ στρατοῦ ἢ τοῦ ναυτικοῦ εἰς τοὺς λαοὺς τοὺς νομίζοντας ἑαυτοὺς πεπολιτισμένους. Ἐνταῦθα, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Μασσαχουσέτῃ, αἱ δαπάναι τοῦ σχολείου εἶνε περί-

1. Ἐν τοῖς Ἀμερικανικοῖς σχολείοις δὲν χωρίζονται τὰ φύλα, ἀλλὰ τὰ κοράσια συσπουδάζουσι μετὰ τῶν ἄρρένων.

που τὸ τέταρτον τῶν ἐν γενεῇ δαπανῶν μας· εἰς δὲ τὸ μικρὸν κράτος τῆς Μαινης εἶνε τὸ τρίτον.

— Μέγιστε Θεέ! ἐσκέφθη, — ἂν οἱ ἄνθρωποι οὔτοι δὲν εἶνε παράφρονες, τότε τί εἴμεθα ἡμεῖς; Τίς ψηφίζει τὰ κεφάλαια ταῦτα; καὶ πῶς τὰ σχολεῖά σας διευθύνονται;

— Ἡ ψηφοφορία εἶνε καθολικὴ, ἀπεκρίθη· πάντες δὲ ἂν οἱ κάτοικοι προσδιορίζουσι τὸ ποσὸν τοῦ φόρου· ἴσως δὲ εἶνε ἡ μόνη δαπάνη ἥτις αὐξάνει καθ' ἐκάστην, ἐπικροτούντων τῶν πληρονότων διότι περὶ τούτου οὐδέποτε διαφωνοῦσιν ἐν Ἀμερικῇ, ἀλλὰ πᾶσαι αἱ κοινότητες καὶ πάντες ἀμιλλῶνται, ὅπως καταστήσωσι τὰ σχολεῖά μας τὰ πλουσιώτατα καὶ τὰ κάλλιστα πεπροικισμένα ἰδρύματα τοῦ ἔθνους.

— Ἀλλὰ τίς ἐγγυᾶται περὶ τῶν διδασκάλων;

— Τὸ γραφεῖον τῆς ἐκπαιδεύσεως, ὅπερ ἐκλέγεται ἐλευθέρως ὑπὸ πάντων τῶν πολιτῶν τῆς αὐτῆς κοινότητος, καὶ ὅπερ ἔχει ὑπερᾶνω αὐτοῦ τὸ κεντρικὸν γραφεῖον τοῦ κράτους. Οἱ ἐπιτηροῦντες δὲ τὴν ἐκπαίδευσιν εἶνε οἱ ἐπισημότατοι τῆς χώρας ἄνδρες, διότι περιποιεῖ ἀληθῶς δόξαν τὸ νὰ ἐπιτηρῇ τις τὴν ἐκπαίδευσιν· οἱ περιφανέστατοι δὲ τῶν συμπολιτῶν μας ἀπεποιθήσαν θῆσιν εἰς τὴν δημοσπονδικὴν γερουσίαν, ἵνα μείνωσι διευθυνταὶ τῶν σχολείων μας.

— Εἶνε δυνατόν τοῦτο; ἀνέκραξα.

— Διατί ἐκπλήτεσθε; Νομίζετε ὅτι ἐν χωρᾷ ὁποία ἡ ἡμετέρα, ἀγνοοῦσι τί προξενεῖ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῶν ἔθνῶν; ἐν δημοκρατικῷ δὲ κράτει, ἔνθα ὁ λαὸς εἶνε κύριος, πρέπει νὰ νικήσῃ τις τὴν ἀμάθειαν, ἢ νὰ ἀπολεσθῇ ὑπ' αὐτῆς, διότι δὲν ὑπάρχει μέσος ὅρος. Τούτου ἕνεκα διὰ νὰ μορφώσωσι λαὸν πιστεύοντα καὶ ἀγαπῶντα τὴν ἀλήθειαν, οἱ πολιτικοὶ μας ἐν μόνον μέσον εὔρον, τὴν διάδοσιν τῶν γραμμάτων, ὅπως καθιστῶσι καὶ τὸν ἔσχατον πολίτην ἐπὶ τοσοῦτον ἀνεπτυγμένον, ὥστε νὰ μὴ ἀπατάται, καὶ τοσοῦτον συνετὸν, ὥστε νὰ κυβερνᾷ αὐτὸς ἑαυτόν.

— Καὶ ἐλύσατε τὸ πρόβλημα;

— Ναί, εἶπε, τὸ πρόβλημα ἐλύθη τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἀπεκτίσαμεν σχολεῖα τόσο καλῶς συγκροτούμενα καὶ ἐντελῶς ἄμισθα, ὥστε δὲν εὐρέθη πλέον πατήρ τολμησᾶς νὰ ἀρνηθῇ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀποστολὴν τῶν τέκνων του· διότι ὅταν ἡ κοινότης διδῇ τὸ πᾶν καὶ αὐτὸ εἶτι τὸ χαρτίον καὶ τὰς γραφίδας, τίς θὰ ἦτο τόσο παράφρων ἢ τόσο ἐνοχος, ὥστε νὰ μὴ ὠφελῆθῃ ἐκ τῆς ἔθνικῆς ἐλευθεριότητος, καὶ καταδικάσῃ τὰ τέκνα του εἰς τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν ἀθλιότητα;

— Ἐλπίζω, τῷ εἶπον, ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις εἶνε ὑποχρεωτικὴ, τῷ εἶπον, ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις εἶνε ὑποχρεωτικὴ, τῷ εἶπον, ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις εἶνε ὑποχρεωτικὴ μετὰ τὸσάυτας θυσίας τὸ κράτος ἔχει δικαίωμα νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ ἐκπαιδεῖσθαι, καὶ δὲν θὰ ἀνέγεται κτήνη εἰς τὴν κοινωνίαν.

— Ἀπεροίψαμεν πᾶσαν βίαν, ἀπεκρίθη, οὐχὶ διότι ἀμφιβάλλομεν περὶ τοῦ ἡμετέρου δικαιώματος, ἀλλὰ διότι φοβούμεθα νὰ προσαρτήσωμεν εἰς εὐεργέτημα μισητὴν ἰδέαν· τὸ πρόστιμον δὲ καὶ ἡ φυλακὴ θὰ καθίστων μισητὰ τὰ σχολεῖά μας, διὸ παραιτοῦμεν τὰς σκληρότητας ταύτας εἰς τὰς κυβερνήσεις, τὰς ἐπιζητούσας μᾶλλον τὴν ὑπακοήν, ἢ τὴν ἀγάπην τῶν πολιτῶν. Τὸ κύριον δὲ ζήτημα εἶνε νὰ καταστήσῃ τις γενικὴν τὴν ἐκπαίδευσιν, καὶ κατωρθώσωμεν ἡμεῖς τοῦτο, χωρὶς νὰ παραβιάσωμεν τὴν ἐλευθερίαν, διότι τὰ ἡμέτερα σχολεῖα, ὄντα προσιτὰ εἰς πάντα τὰ παιδιά μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν δεκαῆξ ἑτῶν, θέλγουσι καὶ ἐλκύουσι καὶ τοὺς ἀπειθεστάτους. Ἐνταῦθα ἅπανα ἡ νεολαία, νοήσατε δὲ κατὰ βάθος τὴν λέξιν ταύτην, ἅπανα ἡ νεολαία μανθάνει τὴν ἀνάγνωσιν, τὴν γραφὴν, τὴν ἀριθμητικὴν, τὴν γεωμετρίαν καὶ τὴν ἰχνογραφίαν· διδάσκομεν ἐπίσης ὀλίγην γεωγραφίαν, ἱστορίαν, φυσικὴν καὶ χημείαν, καὶ δὲν φοβούμεθα νὰ διδάξωμεν τὰ παιδιά ταῦτα ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν. Τοῖς ἐξηγοῦμεν προσέτι τὸ σύνταγμα τῆς χώρας των, διότι εἶνε πολῖται· ἕνεκα δὲ τῆς πληθῆος καὶ τῆς τελειότητος τῶν μαθημάτων μας, ὁ υἱὸς τοῦ ἑκατομμυριοῦχου ἰδιδάσκειται πλησίον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἐργάτου· ἰδοὺ βλέπω ἐκεῖ μίαν τῶν θυγατέρων τοῦ Γερῆν παιζούσαν μὲ τὴν θυγατέρα δυστυχοῦς ὀπωροπώλιδος τῆς ὁδοῦ τῶν Καρυῶν· ἐνταῦθα βασιλεύει ἡ ἀληθὴς ἰσότης, ἡ ὑπόυσα καὶ ἐξευγενίζουσα· ἐνταῦθα διατηρεῖται ἡ φιλοπατρία καὶ ἡ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἀγάπη. Μορφῶν δὲ τις μίαν γενεάν, μορφώνει λαόν· τοῦτο εἶνε τὸ ἡμέτερον ἀξίωμα, καὶ τούτου ἕνεκα τὰ σχολεῖα ἡμῶν εἶνε τόπος ἱερὸς καὶ προσφιλεῖς εἰς πάντας.

— Διδάσκοντες ὅμως τὰ τέκνα τοῦ λαοῦ, δὲν μὴ φοβῆσθε, ἐμπνέετε εἰς αὐτὰ συγχρόνως καταστρεπτικὴν φιλοδοξίαν ; καὶ δὲν ῥίπτετε οὕτως εἰς τὴν κοινωνίαν ἀνθρώπους δυσανασχετούοντας διὰ τὴν τύχην των, καὶ προσέτι δὲν τοῖς γεννᾶτε ἐπιθυμίας, καὶ ἀνάγκας ἀνωτέρας τῆς θέσεώς των ;

— Τοῦτο εἶνε παλαιὰ ἰδέα, ἣτις πρὸ πολλοῦ ἐξέλειπεν ἐν Ἀμερικῇ. Ἐὰν ἐγκατελείπομεν τοὺς νέους ἐξερχομένους τοῦ περιβόλου τούτου, οἱ φόβοι σου θὰ ἦσαν βᾶσιμοι· ἀλλὰ σκέφθητι, ὅτι ἡ κοινωνία καὶ ἡ κυβερνήσις μας εἶνε δύο σχολεῖα, ἅτινα οὐδέποτε κλείουσι πάντες δὲ οἱ παιδευμένοι ἄνδρες εὐχαριστοῦνται καὶ θεωροῦσιν ὡς τιμὴν αὐτῶν νὰ διδάσκωσι τοὺς πολῖτας· ἰδὲ τοὺς τοίχους μας κεκαλυμμένους διὰ προγραμμάτων· κατὰ πᾶσαν ἐσπέραν γίνεται πολιτικὴ τις, φιλολογικὴ ἢ ἐπιστημονικὴ ἀνάγνωσις· τὸ φῶς δὲ εἶνε τόσον πολὺ, ὥστε πρέπει τις νὰ εἶνε δις τυφλὸς ὅπως μείνῃ ἀμαθὴς· ἐτέρωθεν δὲ ἡ Ἐκκλησία ἣτις εἶνε ἀείποτε ἄοκνος,

καὶ αἱ μυριάδες ἐκεῖνοι τῶν συναθροίσεων ἐν αἷς πλοῦσοι καὶ πτωχοὶ ἀπαύστως συνεταιρίζονται πρὸς διάδοσιν τοῦ χριστιανισμοῦ ἢ πρὸς ἀγαθοεργίαν· πρόσθε εἰς ταῦτα τὸν πολιτικὸν βίον καὶ τὸν τύπον. Τίς λοιπὸν δύναται ν' ἀντισταθῇ εἰς τὴν ἀπαύστως ἀνυψουμένην ταύτην πλημμύραν ; τίς δὲν ἤθελε παρασυστῆ ὑπὸ τοῦ κύματος τούτου τοῦ πολιτισμοῦ, ὅπερ φέρει τὴν ἀνθρωπότητα εἰς μέλλον βέλτιον ;

— Εἴσθε λοιπὸν λαὸς σοφῶν ;

— Ὅχι, εἶπε μειδιῶν. Ἡ πολυμαθία, ὡς καὶ ἡ καλλιτεχνία, εἶνε ἡ πολυτέλεια τῶν ἀρχαίων ἔθνων, ἣν δὲν κατέχομεν ἀκόμη· διότι εἴμεθα ὀψίπλοτοι, καὶ μόλις μετὰ αἰῶνα θὰ ἀπαιτήσωμεν τὰς ἀνέσεις ἐκεῖνας, αἵτινες ἐπιτρέπουσιν ἐκπαίδευσιν ἄνευ συμφέροντος· ἀλλὰ τολμῶ νὰ εἶπω, ὅτι εἴμεθα ὀλιγώτερον ἀμαθῆς λαὸς τῆς γῆς· ἰδὲ δὲ, ὅτι ἐνταῦθα περίξ ἡμῶν δὲν ὑπάρχουσι χωρικοὶ, ἀλλὰ γεωργοὶ οὐδ' ἐργάται, ἀλλὰ τεχνῖται. Ἐξελθὼν τοῦ σιδηροργείου του ὁ ἐργάτης ἐνδύεται μέλαν ἔνδυμα καὶ διευθύνεται ὅπως ἀκούσῃ ἀνάγνωσιν περὶ τοῦ Βάσιγκτων ἢ περὶ τῶν νέων ἀνακαλύψεων τοῦ Λίβιγκστων ἐν Ἀφρικῇ· ὁ δὲ γείτων του ἀδαμαντοπώλης θὰ ὑπάγῃ νὰ ἐργασθῇ εἰς σχολεῖον ἰχνογραφίας ἢ εἰς παραδόσιν χημείας· καὶ περ δ' ἔχοντες μεμελωνωμένας τὰς χεῖρας, ἀμφοτέροι εἶνε εὐγενεῖς καὶ ἀγαπῶσι τὰς ἡδονὰς τοῦ πνεύματος, ἐπίσης ὡς καὶ σὺ δύνασαι νὰ τὰς ἀγαπᾷς· ἂν δ' ὑπάγῃς πρὸς δυσμὰς εἰς καλύβην τινὰ μεμονωμένην εἰς τὰ δάση, θὰ σὲ δεχθῇ ἡ σύζυγος τοῦ σκαπανέως, ἣτις τὴν ἡμέραν μὲν ζυμώνει καὶ κατασκευάζει, βούτυρον τὴν δὲ ἐσπέραν κρούει τὸ κλειδοῦμβάλον, καὶ δύναται νὰ ὁμιλήσῃ μετὰ σοῦ περὶ πολιτικῆς, περὶ ἠθικῆς, καὶ ἴσως περὶ μεταφυσικῆς· καταγινομένη δὲ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ *Τελείου μαγείρου* (συγγράμματος μαγειρικοῦ), οὐδόλως ἀποτρέπεται νὰ ἐκτιμῆσῃ τὸν Ἔμερσον, καὶ νὰ θέλγηται ἀναγινώσκουσα τὸν Κάνιγκ. Δὲν διδομεν μὲν εἰς πάντας τὸν ὑλικὸν πλοῦτον, ἂν καὶ ἐν Ἀμερικῇ ὁ πλοῦτος ἀποκτᾶται εὐκολώτερον ἢ εἰς πᾶσαν ἄλλην χώραν, ἀλλὰ προσφέρομεν εἰς πάντας τὸν πλοῦτον ἐκεῖνον, ὅστις οὔτε τὴν σκωρίαν, οὔτε τοὺς κλέπτας φοβεῖται, παρέχοντας καὶ εἰς τὸν πτωχότατον τὰς διανοητικὰς ἐκεῖνας ἀπολαύσεις, αἵτινες ἐν πάσῃ ἡλικίᾳ καὶ πάσῃ κοινωνικῇ θέσει εἶνε ἰσχυρὰ καὶ παρηγορία· οὕτω δὲ πράττοντες, φρονοῦμεν, ὅτι ἐκπληροῦμεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ Διδασκάλου, καὶ φέρομεν τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὸν Θεὸν καλλιεργοῦντες τὸ πνεῦμά των καὶ τὴν ψυχὴν των.

Ἐθεώρουν τὸν νέον τοῦτον ἄνδρα μετὰ συγκινήσεως, ἣν δὲν ἐδυνάμην νὰ καταστείλω· οὐδέποτε δ' ἐπὶ ἀνθρωπίνης μορφῆς εἶδον λάμποντα τόσον ἐνθουσιασμῶν καὶ τόσῃ πίστιν· κατ' αὐτὸν ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ θρησκεία ἦσαν διπλοῦν ἄ-

νομα τῆς ἀληθείας, ἡγάπα δὲ ἀμφοτέρα μετὰ τῆς αὐτῆς θερμότητος καὶ δυνάμεως.

Ἐν τῷ εἰρηνικῷ τούτῳ καταφυγίῳ ἐνόησα τὸ μυστήριον τοῦ Ἀμερικανικοῦ μεγαλείου.

ΕΓΧΕΙΡΗΣΙΣ ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΕΠΙ ΤΙΓΡΕΩΣ

Τὸ νὰ σώσῃ τις τίγριν ἐπαπειλουμένην ὑπὸ τετάνου ἀποκόπτων τοὺς ὀνυχας αὐτῆς, εἶνε βεβαίως ἐγγεήρσις, ἢν ὀλίγιστοι χειρουργοὶ θέλον πεισθῆ νὰ ἀναλάβωσι. Καὶ ὅμως τοιοῦτόν τι ἐγένετο ἐσγᾶτως ἐν τῷ Ζωολογικῷ κήπῳ τῆς Φιλαδελφίας ἐπὶ τίγρεως βασιλικῆς τῆς Βεγγάλης, ἧς οἱ ὀνυχες εἰσῆρχοντο ἐντὸς τῆς σαρκὸς αὐτῆς καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ περιπατήσῃ εὐκόλως, κατατρυχομένη ταυτοχρόνως ὑπὸ δεινῶν ἀληθδόνων καὶ ἔχουσα συμπτώματα τετάνου. Ἀτρόμητός τις λεοντοδάμας ἐπεχείρησε τὴν θεραπείαν τῆς ἀσθενοῦς, ἧτις σημειωτέον ὅτι ἦτο ἀγριωτάτη καὶ πρὸ ἔτους εἶχε θανατώσει τὴν σύντροφόν της φαγοῦσα τὸν ἕνα τῶν ποδῶν αὐτῆς.

Ἐπὶ τῶν σιδηρῶν κιγκλίδων τοῦ κλωβοῦ ἔδεσαν στερεῶς πέντε ἰσχυρὰ σχοινία λήγοντα εἰς συρτοθηλειᾶν καὶ σχοινίον τὴ ἀσφαλείας, δι' οὗ ἠδύνατό τις νὰ σφίξῃ ἢ νὰ χαλαρώσῃ τὰς θηλειὰς κατὰ βούλησιν. Κατορθώσαντες νὰ περιζώσωσι τὸ θηρίον καὶ νὰ το προσδέσωσιν ἐπὶ τῶν κιγκλίδων, ἔδεσαν ἔπειτα τοὺς πόδας αὐτοῦ τοὺς ἐμπροσθίους τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον. Ἡ τίγρις πρῶτον μὲν μετὰ ὑπομονῆς ὑποβλήθεισα εἰς τὰς προκαταρτικὰς ταύτας ἐργασίας, ἤρξατο μετ' οὐ πολὺ ἀνθισταμένη μετὰ μανίας, καὶ δεινὸν ὠρουμένη. Ὁ δὲ χειρουργὸς χωρὶς τὸ παράπαν νὰ πτοηθῆ εἰσῆλθεν εἰς τὸν κλωβὸν καὶ ἔδεσε στερεῶς τοὺς δύο ὀπισθίους πόδας ὡς καὶ τοὺς ἐμπροσθίους. Παραχρῆμα δὲ ἤρξατο τῆς ἐγχειρήσεως καὶ ἀπέκοψε πάντας κατὰ σειρὰν τοὺς ὀνυχας ἐπιπάστων τὴν πληγὴν διὰ στυπτηρίας καὶ ἀλείφων ἔπειτα αὐτὴν διὰ τερεβενθίνης. Ἡ ἐγγεήρσις τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν ἦτο τὰ μάλιστα δύσκολος, διότι ὁ χειρουργὸς ἦτο πολὺ πλησίον τῶν φοβερῶν ὀδόντων τοῦ θηρίου.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐγχειρήσεως δοθέντος σημείου πάντα τὰ σχοινία ἐσύρθησαν διὰ μιᾶς καὶ ἡ τίγρις ἀνέστη μετὰ σφοδρότητος. Ἐκ τοῦ τρόπου δὲ δι' οὗ ἐβάδιζεν ἐν τῷ κλωβῷ, ἐφάνη ὅτι τὰ μέγιστα ἀνεκουφίσθη.

Εἴλοσι λεπτὰ τῆς ὥρας διήρκεσεν ἡ ἐγγεήρσις. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ὀνυχες θὰ αὐξηθῶσι μετ' οὐ πολὺ, λαμβάνοντες κακὴν ἀναμφίβλως διεύθυνσιν, θὰ γαίην ἀνάγκη καὶ δευτέρας ἐγχειρήσεως ἵνα περικοπῶσιν οἱ ὀνυχες καὶ λάβωσι τὴν ὀρθὴν διεύθυνσιν.

K**

Τὸ μικρότατον ἀτυοκίνητον τοῦ κόσμου εἶνε τὸ πρὸ μικροῦ ἐν Fordham, τῆς Ἀμερικῆς, ὑπὸ τοῦ κ. J. Davidson ναυπηγηθέν. Ἐχει μῆκος 4 μέτρων καὶ πλάτος 0,75.

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

A'

Τῆς Κυριαχ' — εἰς Φλωρεντίαν.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 23 Μαΐου 1879.

Ἀγαπητῆ μου φίλη,

Ὅτε πρὸ ἐνὸς μηνὸς ἀπεχωρίσθημεν ἐπὶ τοῦ Παρόρου, καὶ σὺ μὲν — εὐτυχῆς θνητὴ! — ἀπῆρξασο διὰ τῆς Ἰταλίας εἰς τὰς θαλαρὰς ὄχθας τῆς λίμνης τοῦ Κόμου, ἐγὼ δὲ ἡ παλαίπωρος ἐπέστρεφον εἰς τὸν κοινορτὸν τῶν Ἀθηνῶν διὰ τοῦ κοινορτοῦ τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς, εἶχες τὴν ἰδιοτροπίαν νὰ μοῦ ζητήσῃς τακτικὴν ἐξ Ἀθηνῶν ἀλληλογραφίαν, καὶ εἶχα τὴν ἀνοησίαν νὰ σοῦ τὴν ὑποσχεθῶ. Δὲν σὲ ἤρκει ὅτι ἀπήλαυσες ἐπὶ δύο μῆνας τὰ κάλλη τῆς πρωτεύουσας μας, δὲν σὲ ἤρκει ὅτι ἀνεβρίχθης εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ ἐξέδραμες πρὸς ἀνάπαυσιν τῆς ἀρχαιολογικῆς σου συνειδήσεως εἰς Ἐλευσίνα, καὶ ἐπεσεκίθης τὰς Μυκηναίας ἀρχαιότητας ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ, καὶ εἶδες τὴν Πεντέλην καὶ τὸν Μαραθῶνα, καὶ ἐμαγεύθης τέλος πάντων ὅσον εἶνε τακτικὸν καὶ προσῆκον νὰ μαγευθῇ μετὰ τὰς Ἀθήνας πᾶς ὁ κατὰ πρῶτον αὐτὰς ἐπισκεπτόμενος· δὲν σὲ ἤρκεσαν αἱ ὠραῖαι ἐντυπώσεις καὶ ὁ πατριωτικὸς ἐθνουσιασμός, ἅτινα παρελάβησαν ἐφόδιον τοῦ τριημεροῦ θαλασσοῦ ταξιδίου σου· ἤθελες καὶ ἐξακολούθησιν τοῦ διμηνοῦ ἀθηναϊκοῦ σου μυθιστορηματος, καὶ τὴν ἐξακολούθησιν αὐτὴν τὴν ἐζήτησας παρ' ἐμοῦ. Ἐγὼ δὲ ἡ μωρὰ — διότι τί ἄλλο ἢ μωρία εἶνε νὰ ὑπόσχεταί τις ὅ,τι δὲν δύναται νὰ ἐκτελέσῃ; — ἐγὼ ἡ μωρὰ τόσον ὑπερηφανεύθησα διὰ τὴν προτίμησιν, καὶ τόσον συνεκινήθησα ἀπὸ τὸ διαχυρὸς δάκρυ, τὸ ὅποιον ἐκρέματο εἰς τὰς τοξοειδεῖς σου βλεφαρίδας, ὥστε ἔσπευσα νὰ σοῦ ὑποσχεθῶ μετὰ στρογγύλον τὸ στόμα. Ἐκολάκευσε, βλέπεις, ἡ πρότασίς σου καὶ τὸ χρόνιον νόσημα τοῦ φιλαθηναϊσμοῦ μου, καὶ ἔδραξα προθύμην τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἑμιλῶ καθ' ἑβδομάδα, — καθ' ἑβδομάδα! τὸρα τὸ συλλογίζομαι, καὶ φρίττω! — περὶ τῶν Ἀθηνῶν μου καὶ τῶν Ἀθηναίων μου, περὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου καὶ τοῦ Ἄντρου τῶν Νυμφῶν, περὶ τῶν Σηλῶν (ἢ στύλων; ὡς προσεπάθει, νομίζω, νὰ σὲ διδάξῃ ἀρχαιολόγος τις) τοῦ Ὀλυμπίου Διός, περὶ τοῦ Φαλήρου, καὶ τῆς ὁδοῦ Πατησίων.

Τί τὰ θέλεις ὅμως! Μόλις σ' ἀπεχωρίσθη, κ' ἐνόησα πάραυτα πόσον δίκαιον ἔχει ἡ γαλλικὴ παροιμία: *promettre et tenir sont deux*. Ἐσυλλογίσθητι τί σοῦ ὑποσχεθῆν καὶ ἀντρεχίαςα — ὄχι, δὲν ἀντρεχίαςα — εἶνε ποιητικὴ ὑπερβολὴ — ἐφριξα μόνον, καὶ — τὸ πεζότερον — . . . μετενόησα. Naί, ἀγαπητῆ μου! μετενόησα. Δὲν ἐντρέπομαι, βλέπεις, νὰ τὸ εἶπω, ἀφοῦ δὲν ἐντρέπην νὰ τὸ κάμω. Καὶ δὲν ἠρκέσθη μόνον εἰς αὐτό· ἤλιπσα συγχρόνως, ὅτι θὰ ἐλησμονέεις καὶ σὺ τὴν κατηραμένην ἐκείνην ὑπόσχεσιν, τὴν ὅποιαν ὑπὸ τὸ κράτος τρυφερᾶς συγκινήσεως εἶ-